

Korošec.

Izhaja vsak petek
v Kranju.

Velja za celo leto 4 K in se plačujejo naročnina in inserati naprej. Vsi rokopisi, pisma in druge pošiljave naj se pošiljajo na uredništvo in upravništvo »Korošca« v Celovcu. Rokopisi se ne vračajo. Za oglase se plačuje za enostopno petit-vrsto za enkrat 12 v, za dvakrat 18 v, za trikrat 24 v, za večkrat po dogovoru.

Gospodarski in političen list za koroške Slovence.

Posamezne številke
stanejo 10 vln.

Štev. 5.

V Celovcu, v petek, dne 20. decembra 1907.

Leto I.

Za božič.

„Bratje, to mi dovolite,
da Vam dajem krepko róko
in ljubezen preglobóko!“
M. Vilhar.

S temi pesnikovimi besedami pozdravlja „Korošec“ svoje prijatelje in celi slovenski narod o božiču. Da, bratje smo si in dolžni eden drugemu bratovsko ljubezen! Saj smo na slovenski zemlji zagledali lepi svet! Nas vse je ogledovalo najprej prijazno oko naše matere; objemale so nas in božale roke matere slovenske! Iz njenih ust smo sprejeli tudi isto besedo, katero govori ves narod; ona nas je učila govoriti, nam je potrpežljivo odgovarjala na sto in sto vprašanj. Roko v roki ž njo smo stali navadno pred jaslicam, doma ali v cerkvi, in ona nam je tudi prva pravila od tistega, ki je vse enako ljubil in trpel tudi za svoje nasprotnike. V dragem materinem jeziku smo slišali tudi lepi pozdrav „Slava Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje!“ Za vse enako je prišel ta pozdrav, vsem enako se je oznanjeval in vsem enako naj tudi velja! V dragem nam materinem jeziku ponavljamo tudi mi ta pozdrav vsem — tudi tistim, ki nam slabo želijo! Z mirnim srcem in dobro vestjo dajemo ta pozdrav najprej od bralca do bralca, ker smo dobre volje.

Zato se pa tudi nič ne bojimo prav nobenih sovražnikov in tudi ne skrivnih in tajnih, kateri proti „Korošču“ pripravljajo strup in obrekovanje. Ne bojimo se jih, ker naš namen je čist in naša volja dobra. Lahko zremo vsakemu v oko in odkrito podajemo roko svojim prijateljem, želeč jim

in vsemu slovenskemu narodu vesele božične praznike in „mir vsem, ki so dobre volje!“

Planinske paše v nevarnosti.

II.

Nekoliko zgodovine.

V starejših časih, v srednjem veku in še prej, kmet sploh ni bil prost človek; kmeta se ni imelo za polnopravnega človeka, bil je čisto navaden suženj plemenitaških graščakov, ki so se imenovali grofje ali vitezi. Ti vitezi so odkazali ubogim trpinom kmetom nekaj sveta, da so ga obdelovali, toda ta svet ni bil izroččen kmetu v last. Kmet je smel uživati ta svet, a je moral dati večji del poljskih pridelkov gospodi brez vsakega plačila, poleg tega je pa moral gospodi tudi njih njive, travnike in polja obdelovati zastonj. Od sveta, ki ga mu je prepustil graščak, kmet ni smel prodati še ene pedi ne, sploh ni imel prav nobene pravice; pravice tudi ni imel kje iskati, ker za kmeta ni bilo nobene sodnije. Celó o njegovem življenju je imel odločevati grajščak, kateremu je bil izroččen na milost in nemilost. Zemlja, ki je bila prepuščena do poljubnega preklica kmetu, se je imenovala „rustikalni grunt“, tista zemlja pa, katero je imel graščak sam zase in mu jo je moral tudi njegov podanik — kmet zastonj obdelovati („robot“), se je imenovala „dominikalni grunt“. O kakih stalnih pašnih pravicah v tej dobi sploh ni govora.

Dolgo časa so trpele te razmere, skozi celi srednji vek in tudi skozi novo dobo, dokler ni

leta 1654. cesar Ferdinand III. najprvo izboljšal stanje kmetov v toliko, da je dal tako postavo, po kateri gospodje graščaki niso smeli več poljubno združiti rustikalnega grunta z dominikalnim. Prej je namreč smel graščak vsak čas, kadar je hotel, kmetu vzeti zemljo, ki mu jo je prepustil, kmeta spoditi iz njegove hiše ter vso kmečko zemljo, meničič tebičič združiti s svojim „glavnim“ gruntom, kakor se mu je zljubilo.

To je bil majhen začetek zboljšanja kmečkih razmer; ni bilo veliko, kar se je dalo kmetom s to postavo, vendar pa še zmiraj bolje, kakor nič. Pa cesar Ferdinand je l. 1680. dal še drugo postavo; po tej postavi je vsaj en del kmetov prišel do večjih pravic. En del kmetov se je mogel odkupiti in sicer je dobil svet s to pravico, da je smel dve tretjini tega odkupljenega sveta prodati ali ga tudi zadolžiti; velik del kmetov pa je še dolgo ostal v sužnosti. Pa tudi tisti del kmetov, ki so dobili svet z ravnokar omenjeno pravico, ni bil prost; prej kakor slej so morali vsi kmetje brez razločka dajati del pridelkov graščakom in opravljati takozvana „robotna“ dela zastonj. Kmetje so morali spraviti skup ves davek za celo cesarstvo, graščaki pa so bili davka prosti. Skratka, kmet je bil še vedno največji revež na svetu.

Še pozneje je prišla postava, ki je določila, koliko sme zahtevati graščak od kmeta pridelkov, pa tudi dela (robot); s tem se je določila meja in to pomeni že veliko poboljšanje razmer. Prej graščak ni poznal nobene meje — zahteval in dobil je od kmeta, kolikor je hotel. L. 1738. pa je cesar naložil davek tudi graščakom. To je bilo krika in vika pri gospodi! Zdaj so morali

PODLISTEK.

Pod humberškim grofom.

Zgodovinska povest iz prejšnjih stoletij.

(Dalje.)

Predno pa se natančneje seznanimo s grofovsko rodbino, moramo pogledati malo v zgodovino humberškega grada. Čeravno se je grad večkrat prezidal, je prvotni del star več kot 1000 let in je mnogokrat menjal svoje lastnike. V 14. in 15. stoletju so bili ptujski grofi lastniki tega gradu in že od takrat so imeli humberški grofi pravico, soditi čez življenje in smrt svojih podložnikov, „über den Tod und das Blut“, kakor stoji v neki stari pogodbi. Zato je moral vetrinjski kloster, ki je bil zgrajen leta 1117., za vsakega hudodelca, ki je bil prijat na klosterski zemlji, sojen pa na humberškem gradu, plačati humberškemu sodniku 72 pfenigov. Že tedaj so spadale k humberškemu gradu tudi posestva v drugih kronovinah, posebno pa na Koroškem Rožna dolina, okolica celovška, Bekštanj i. t. d., posestva, ki so se še povečala, ko je humberški grad postal last cesarja Maksimiliana. Že začetkom 16. stoletja pa je podelil cesar Maksimilian vsa ta posestva baronu Sigmundu Dietrichsteinu, kateremu je malo prej podelil tudi čast dvornega točaja (Erbschenkenamt). To častno mesto je imel pri raznih slavnostih na cesarskem dvoru dotlej

plemeniti Ostroviški*; od sedaj naprej je ostalo v tej rodbini, ki je bila vedno v najboljši prijaznosti z raznimi cesarji. Samo Bartl Dietrichstein je pri cesarju Ferdinandu prišel v nemilost, ker je bil protestant. Ker se ni hotel spokoriti, so mu bila vsa posestva prodana; cesar Ferdinand pa je potrdil kot kupca zopet Dietrichsteina, namreč Sigmunda Ludovika, kateremu je že prej podelil grofovsko čast. Kakor je bil prvi Sigmund ljubljeneč cesarja Maksimiliana — tako je bil Sigmund Ludovik ljubljeneč dveh cesarjev Ferdinandov.

Leta 1637. mu je cesar Ferdinand vnovič potrdil pravico, da sme kovati denar iz zlata in srebra s svojo podobo. V Kožentauri se stari ljudje še zdaj spominjajo, da so jim v mladih letih pravili o neki hiši, kjer so denar kovali. Tako so bili grofi Dietrichstein vedno med prvimi plemenitaši, mnogokrat na strani cesarjev v najvišjih dvornih službah. Razumljivo je toraj, da so bili grofje Dietrichstein tudi pri najvišjem plemstvu dobrodošli kot snubci in da so bile grofice iz prvih plemenitih rodbin, samo Melanija — soproga grofa Karola — je bila izjema. S prvo ženo, ki je bila rojena kneginja Lichtenstein, ni živel srečno. Kot nevesta in mlada žena si je domišljevala, da bode nje svak Henrik, ki večinoma ni bil doma, njenemu soprogu na ljubo

* Grad Ostrovica — v starih nemških knjigah „Ostrovitz“, sedaj nemško „Hochosterwitz“ — je najbolj ohranjeni koroški grad blizu Št. Vida.

odstopil grad Hollenburg. — Nje ponos se ni zadovoljil s tem, da bi bila kneginja Lichtenstein samo žena upravitelja, akoravno je bil nje mož takorekoč pravi gospodar na humberškem gradu. Mogoče bi bil grof Henrik grad tudi res odstopil polubratu, toda ravno ponosni in neprijazni nastop grofice ga je zavračal. Bil je med tem časom samo parkrat na gradu, sicer pa se je posvetil višji državni službi. Bil je prijatelj cesarja Jožefa in ga še pod vladarstvom cesarice Marije Terezije spremljal na njegovem popotovanju na Rusko. Zato se je tudi popolnoma navzel misli cesarja Jožefa in jih skušal pozneje, po izrečnem naročilu cesarja Jožefa, izvesti.

Toda o tem pozneje. Ko se je bil sedaj vrnil na svoj grad, bogato obdarovan od cesarja Jožefa in od ruske cesarice Katarine, ni več našel na svojem gradu grofice, rojene Lichtenstein, ker je bila za časa njegove odsotnosti umrla, največ od žalosti, da je morala ostati žena „oskrbnika“! In še nekaj je gnalo ponosno grofinjo v grob! Nje sin Gundakar. Ker je vsled prej opisanih razmer tudi s svojim možem ni razumela, občevala je takorekoč samo s svojim sinom. Že od mladih let je izlila v njegovo dušo ves užaljeni svoj ponos. Ona mu je zbirala domače učitelje in mu je bila sama prva učiteljica. Njeno seme je padlo na rodovitna tla! Komaj je mladi grof štel nekaj let, se je že vedel, kakor da bi bil on gospod na humberškem gradu. Trpinčil je svoje učitelje in posle in se znosil nad

tudi gospodje sami skrbeti za davek od svoje zemlje, od takozvanega „dominikalnega grunta“, od kmeta pa so smeli pri tem zahtevati le določeno mero pridelkov in tudi zastonjskega dela (roboti).

Obenem z obdavčenjem gosposkih „gruntov“ pa se je znižal samposebi davek za kmečka zemljišča. Največji del zemljiškega davka pa je tudi zdaj še vedno plačal revni kmet, čeprav je moral zdaj marsikak graščak svoje potrebe nekoliko omejiti in skrbeti za to, da je lahko spravi skup in oddal svoj davek. Pa ne smemo ravno misliti, da se je gospodi začelo vsled tega slabo goditi; še zmirom je ostalo veliki večini graščakov toliko, da so brez skrbi živeli na svojih bogatih posestvih in razkošnih domovih in gradovih. Saj so imeli še vedno svoje valpete (oskrbnike), ki so strogo gledali na to, da je uboga kmečka para znosila zastonj na graščino poljske pridelke, kar jih je šlo gospodi in opravila robotno delo, ki je bilo vsekakor zdaj omejeno. Ker pa ni bilo pravih sodnij za kmete, so ti valpeti dostikrat zahtevali od kmeta več, kakor je bil dolžan dati po postavi, neusmiljeno so jih pretepali in zapirali, da, celo morili, ako se je drznil kdo upreti proti nasilstvu.

Seveda kmet ni mogel dolgo mirno gledati in trpeti takih krivic, ki so jih uganjali grajski oskrbniki, pa tudi graščaki sami. Dostikrat so se združili, zgrabili za orožje ter spravili skup celo vojsko. Saj so znani tisti kmečki panti, posebno tudi na Slovenskem. Pa kaj? Kmetje niso bili vajeni voditi vojsko in sukati orožja, oni niso bili kos grajski gospodi, ki je kmete največkrat potolkla in jih spravila zopet pod jarem. O takih kmečkih vojskah pa nam pripoveduje zgodovina tudi že davno prej, še pred Ferdinandom III., še predno so bile izdane kake postavbe za zboljšanje kmetijskega stanu.

Znana je taka kmečka vojska ali vstaja okoli Brežic. Kmetje so si izbrali za svojega vodnika Matijo Gobca in ga imenovali za svojega kralja. Pridrveli so z veliko trumo pred gradove ter hoteli grajsko gospodo linčati. Toda sreča jim ni bila mila. Združeni vitezi s svojimi vojaki so zdrobili kmečko vojsko v prah, Matijo Gobca ujeli ter ga med zasmehovanjem kronali z razbeljeno železno krono. V grozih bolečinah je „kmečki kralj“ umrl, mnogo kmetov so obsodili na vislice ali pa jih pobili. Toda srečnejši so bili tisti, ki so bili ubiti in umorjeni, kakor tisti, ki so jim pustili življenje. Te so grozno mučili ter zverinsko ž njimi počeli tisti slavnoznani valpeti, ki so imeli žalostno nalogo, maščevati se v imenu gospode tudi nad živimi kmeti. Dalje sledi.

vsakim, ki mu je prišel v bližino. Gorje tistemu, ki se mu je uprl ali ga kaznoval. Kneginja ni mirovala, dokler ni prišel v temne jame humberskih ječ. Tudi proti svojemu očetu je kazal vedno manj ljubezni in vedno več ponosa in če je hotel grof Karol nastopiti proti njemu ali ga kaznovati, mu je grozila njegova žena s svojimi sorodniki. Se nadaljuje.

Koroška gospodinja.

Mati Lenka in sosedova Rezika.

Nadaljevanje.

Ko je drugi dan šla Rezika proti hiši njene sosede Lenke, ni bila več videti tako žalostna, kar je opazila tudi mati Lenka takoj, ko je vstopila. Zato jo je tudi pozdravila z besedami: „No, no, meni se pa zdi, da ti danes kure tvoje ženina ne delajo več toliko preglavic, kakor pa včeraj! Menda si se že popolnoma spoprijaznila s tistimi novotarijami, s katerimi je tvoj ženin tako lepo povzdignil svoje kmetijstvo! Sicer pa še ne vem, če je res že tvoj ženin?“

Rezika: „Ah, saj veste, da ga imam rada in stariši so tudi privolili, in ne vem zakaj se danes čisto nič ne bojim pomagati pri gospodarstvu! On je včeraj mojemu očetu vse razložil, kako si on misli napredek kmetijstva, in sedaj še moj oče ves čas samo na to mislijo. On me je pa tudi potolažil, da ni tako hudo, kakor sem si mislila. Menda bom pri njegovem gospodarstvu lahko dala še kaj na stran!“

Dopisi.

Koroška.

Sveče. Pred letom je pri nas hudo razsajal legar. Zdravniki so bili spoznali, da je vzrok tej bolezni slaba voda in takoj smo dobili od oblasti povelje, da se napelje v vas vodovod, ki bi nas preskrbel s čisto in zdravo vodo. Sklicani so bili vsi posestniki, da se tozadevno posvetujejo, a vsi so se izrekli proti upeljavi vodovoda, ker bi ta povzročal prevelikih stroškov. Da bi se naši posestniki ubranili tej odreditvi, kopljejo sedaj pridno studence. Radovedni smo, kako se bo ta stvar rešila. Glavna stvar je, da bo dovolj zdrave vode.

Pilberk. Zdravnika nam manjka. Naš dosedanji zdravnik g. dr. Höferer nas žalibog zapusti, ker gre kot distriktni zdravnik v Velikovec in tako se je bati, da bomo en čas brez zdravnika. Gospod dr. Hudelist, zdravnik v Velikovcu, ki je tudi zobozdravnik, pride sedaj vsak torek v Pilberk, kjer ordinira v znani gostilni pri Hliniku. Ker je po celem okraju znan kot dober zdravnik in se z ljudmi po domače pomeni — smo mu zato jako hvaležni in upamo, da bo mogel priti 2krat na teden. Vendar pa želimo, da bi prišel k nam zopet stalen zdravnik, ki bo stanoval v Pilberku. Seveda potrebujemo mi slovenskega zdravnika, da se ljudi že od začetka dobro zastopi. En Nemeč se težko privadi našega jezika — četudi nekaj slovenskega zna in predno se dobro priučil, trpi mnogo bolnikov, ker jih ne more dobro razumeti.

Zato prosimo vse slovenske liste, naj natisnejo našo željo po slovenskem zdravniku, tembolj ker vsi nemški listi že iščejo Nemca. V tem vprašanju, kjer se gre za zdravje naših ljudi, bomo pa vendar mi domačini odločevali. Zato tudi ne bomo pustili, da se bo kak nemški zdravnik šele pri bolnikih slovensko učil — namesto — da bi jim zdravje dal.

Bistrica v Rožu. Dvanajst let bo že poteklo odkar je naš občinski zastop v rokah nasprotnikov. Štirikrat smo se že borili, da si pridobimo občino nazaj, a vselej zamen. Naša malomarnost in naša ponižnost sta tista narodna greha, katera nam ne pripustita, da bi smeli biti v naši občini sami gospodarji. Občani! kako dolgo bodete še spali? Občinske volitve se zopet bližajo. Toraj na dan, da nastopimo pri prihodnjih volitvah, dobro pripravljene, kot en mož, in zmaga mora biti naša. Spominjajte se na novo volilno postavbo, po kateri se ne sme nikogar strašiti ali siliti, kako naj voli. Kdor Vam toraj grozi, da Vam bo vzel kak zaslužek, kdor Vam ponuja kako plačilo, ta se naj boji pred Vami in pred kaznijo — ne pa Vi pred njim. Domačini naj gospodarijo z našim občinskim premoženjem, ne pa tujci in tisti, ki samo tujce spoštujejo. Občan.

Borovlje. Nemški posojilnici (Vorschusskassa) v Borovljah se vedno šlažeje godi. Kdor le more vzame svoj denar ven in ljudje se pritožujejo,

da morajo na denar že čakati — in da so gospodi jako hudi če kdo pride po denar. To je gotovo slabo znamenje. Skoraj vsa dolžna pisma imajo že zastavljena — da dobijo od kake banke za visoke obresti še kaj denarja. Zdaj jemljejo že taki gospodi denar ven, ki so pomagali nemško posojilnico ustanoviti. Bodo že vedeli zakaj. Nevarnost je velika — ker je vsak še eno leto potem odgovoren — odkar je odpovedal. Visoko politiko igrati in „heil“ klicati je seveda lahko, dobro gospodariti je pa težje.

Trata pri Glinjah. O božičnih praznikih se bode vršil letni občni zbor „Čitalnice“ v njenih prostorih pri Cingelcu na Trati, na katerem se namerava baje uprizoriti gledališka predstava. Rodoljubi in rodoljubkinje tedaj na noge! Zanimajte se bolj kakor do sedaj za našo ljubo „Čitalnico“ in udeležite se občnega zbora v obilnem številu. V izobrazbi je moč in združenje in izobrazbo nam ponuja „Čitalnica“. Če bomo dovolj izobraženi in znali sami misliti, bomo tudi zanjprej na svoji zemlji sami gospodarji!

Narodni mladenič.

Črna. Leta 1889. se je ustanovila pri nas podružnica Ciril-Methodove družbe. Ustanovila sta jo vrla narodnjaka gg. župnik Gabron in Primož Walter. Slednji je sedaj v Spodnjem Dravogradu. Ko sta bila ta dva, nam nepozabljena rodoljuba med nami, je bilo podružnično delovanje zelo živahno. Z odhodom teh dveh narodnjakov pa je naša podružnica popolnoma zaspala. Ali bi se ne našel kdo, ki bi jo zbudil k novemu življenju? Saj imamo Črnjani vrle, navdušene rodoljube, ki bi se za podružnico prav lahko zavzeli in jo zbudili iz dolgoletnega spanja. Gospod urednik! Razmere za narodno delovanje pri nas niso tako neugodne, kakor si morda masikdo misli. Manjka samo pravega voditelja! Imamo celo dve narodni gostilni s slovenskim napisom, Drofelnikovo in Krulčevo. Ta dva gostilničarja bi nam za narodne prireditve svoje prostore gotovo drage volje dala na razpolago. Upamo, da se bo v kratkem zavzel kdo za našo podružnico Ciril in Methodove družbe in nas Črnjane poučil, kolike vrednosti je dandanes izobrazba za vsakega človeka, tudi za kmeta in delavca. Do tedaj pa podpirajmo našo šolsko družbo s tem, da kupujemo vžigalice Ciril-Methodove družbe, katere prodajata naša vrla trgovca Bernat in Kohlenbrand.

Svetna vas. Kar se tiče pritožb zaradi zadnje veselice dne 24. novembra 1907, Vam moram povedati g. urednik, da bi bile te pritožbe lahko izostale. Če je bila veselica namenjena za uboge šolarje, potem bi bilo dobro, da bi se bilo to naznanilo okrajnemu šolskemu svetu. Tako pa okrajnemu šolskemu svetu ni bilo naznanjeno, plakati so bili tudi samo nemški in marsikateri je mislil, da je to popolnoma nemška veselica. Sedaj mislijo ustanoviti še nemško pevsko društvo. Zato pa je moj nasvet ta, da naj fantje zahtevajo, naj se poje slovensko. Grdo bi bilo, če bi slovenske pesmi, ki vsakega razveseljujejo in so tako lepe, na stran potisnili in zaničevali. Upam, da se bodo naši fantje postavili kakor možje! A

Mati Lenka: „Ah, za bofe, kajneda, ker ženske na to pijačo ne morejo pozabiti! Ja, to mora biti pri hiši in sicer vsak dan najmanj dvakrat! Kaj pa je bilo, s tistim pecivom?“

Rezika: „Lepa hvala! Prav dobro se mi je posrečilo in Markecova mati me je zato še prav pohvalila. Samo nekaj mi morate danes pa od jajčje reje povedati, da bom prihodnjič Markeca razveselila s tem, da mu pokažem, kako se brigam za njegove misli!“

Mati Lenka: „No prav rada! Vidiš, tukaj imam eno majhno knjižico, v kateri imam zapisano za vsako leto, koliko sem imela kuretine, koliko so nanesele jajc in kako sem jih porabila. Prvo leto sem imela samo 30 kur in enega pelina. Od novembra do julija imam, kakor vidiš, zapisano povprečno vsak dan 20 do 25 jajc. Zato sem imela vedno dovolj jajc za dom, in kakor vidiš tukaj spodaj račun, mi je še nekaj ostalo od skupila, dasiravno imam tudi zaračunjeno krmo za perutnino. Lansko leto sem imela 50 kur in tri peteline. Od teh petdeseterih kur so večinoma skoro vse rade nesle.“

Rezika: „Ja, kako pa se vendar to ve! Pri nas imamo toliko različnih kokošij, da nikakor ne morem priti na to, katere bolj nesejo!“

Mati Lenka: „To je ravno slabo, da imajo pri nas na kmetih toliko različnih kur; vse pasme so mešane! Za nesti so najboljše lahele (laški fozel).“

Rezika: „Jaz sem že večkrat vprašala, kakšne so te, pa vedno so mi pokazali kako drugo kuro“.

Mati Lenka: „Laški fozel je jerebičaste barve ali pa tudi črn, brez čopa z rmenim kljunom in rmenimi nogami brez perja“.

Rezika: „Kaj pa je s tistimi, ki imajo tako grd vrat brez perja?“

Mati Lenka: „Tudi tiste so dobre za neso, samo da mi ime ne pade v glavo“.

Rezika: „V mestu so mi pa zadnjič enkrat rekli, zakaj ne prinesem nobenih brama“.

Mati Lenka: „Ti hočeš reči bržkone brama-putra. To so zopet druge! So jako velike in niso dobre za nesti, pač pa imajo jako dobro in lepo meso ravnotako kakor kokinkina-kure. Meščani hočejo namreč kure navadno še malo pitati in se jezijo, če vse krmljenje ne doseže večje debelosti. Vendar pa se ne sme imeti več kakor po štiri fozelne.“

Rezika: „Kako naredite, da imate že tako zgodaj in tako mnogo pišet?“

Mati Lenka: „Najboljša meseca za valjenje sta marec in april; samo gledati se mora na to, da stare kure čimprej ko mogoče začnejo valiti. Jajca za podložiti se morajo vzeti popolnoma sveža in samo toliko, da jih mora kura lepo pokriti. Preveč kokelj ne sme biti v bližini skupaj, ker so včasih hudobne. H gnezdu se postavi vedno krma in sveža voda in se mora gledati na to, da so jajca med valjenjem vsak dan prilično četrt ure brez koklje, tako da se pri tej priliki spodnja stran jajc obrne navzgor. Gledati se mora tudi na to, da se pri kokljah ne zaredi

še nekaj! Pri nas v Svetni vasi so občinske volitve predurmi. Pustite vsakega volilca, da dela po svojem prepričanju! Po taki volitvi bodo prišli pravi možje v odbor, iz katerega se bode izbral naš prihodnji župan! Želimo, da se razdelijo odborniki po vaseh, kakor se davek plačuje.

Kmet.

Poljana. Pri nas imamo pri Križniku poštni nabiralnik, ki bi se moral izprazniti vsak dan, izvzemši nedelje. Odkar pa je poštni sel, ki hodi iz Prevalj čez Leše na Poljano bolan, ga nadomešča v službi njegova žena, kateri je menda Poljana in sploh, kar se tiče točnost v službi, deveta briga. K nam pride le redkoma, poljanska pisma pošilja po črnih vozniških k nam, kar se nam ne zdi ravno preveč varno; v poštni nabiralnik oddana pisma pa čakajo po več dni svoje rešitve. Opozorjamo c. kr. prevaljsko pošto na te nerednosti in pričakujemo, da zapove sedaj službujoči ženski, da bo v prihodnje izpolnjevala svoje dolžnosti.

Kotlje. Pred nekaj meseci ustanovljeno izobraževalno društvo je imelo v nedeljo, 15. t. m., dobro obiskan shod, na katerem je navduševal navzoče govornik iz Prevalj, gosp. Abraham.

Iz Vernberga. Dopisnik iz Skočidola je nekatero rodoljube v 3. št. prav močno pohvalil. Potrebno pa je zdaj tudi paziti na občinske volitve. Kakor je pri nas že postalo „običajno“, se je menda naš penzionirani g. drž. poslanec Oraš županstvu odpovedal in ne misli postati več naš župan. — Ali bo to res vleklo? Sicer pa ima menda še drugo bolj mastno raco že pod streho, v slučaju propada, namreč — razdelitev občine. Ne baš Jaka! Tudi to zdravilo ne sme pomagati. Drugače se pa tega zgornji občani nič ne ustrašijo. S tako visokimi dokladami bo pač lahko izhajati, in če se še pomisli na naš lov (jago), za katerega skupi lahko zgornja občina sama še enkrat toliko, kakor se je do lanskega leta dobivalo za celo veliko občino. Za slepo ceno 155 gl. na leto se je oddajal ta lov! Ali je to gospodarstvo? Hudobni ljudje pa pravijo, da je postalo grozdje malo prekislo. Ker strašanski poraz pri državnozbornih volitvah, katerega še ne pomni njegova slavna vlada, mu še vedno buči po glavi. Drugače bi se pa vendar še rad obdržal na gorkem. To priča volilni zapisnik, ki je po njegovi navadi jako „kūnštno“ sestavljen in se je le čuditi, da imajo očka še tako dober spomin, da prav dobro vedo, kdo je za in contra! Upamo za trdno, da jih bo c. kr. glavarstvo v Beljaku temeljito poučilo, kako se sestavlja zapisnik! Torej rodoljubi na noge! Delajmo vsak v svojem kraju in po svoji moči in zmaga bo naša. Ker smo pri zadnji volitvi pokazali, kaj zamore disciplina, zakaj bi sedaj ne šlo? Proč s starim parlamentom! Nadomestimo ga z novimi, boljšimi močmi. Ker to bi bilo res čudno, da bi razun Oraš-Schillerjeve stranke ne bilo mož, ki bi tudi znali tako ali vsaj boljše gospodariti.

Beljak. Kako slabi gospodarji so gospodje okoli „Štajerca“, se vidi najbolje iz računov ptujske občine. V Ptuj na Štajerskem je za župana pokrovitelj „Štajerca“ pek Ornig, hud nasprotnik Slovencev. Ta Ornig je napravil občini nad eden milijon dolgov. To so pač lepi denarji, pa uboga

preveč uši, ker potem ne ostanejo rade na jajcih.“

Rezika: „Ja te uši! Te se sploh lahko dobi, če se hodi večkrat v kurji hlev.“

Mati Lenka: „Jaz se te nesnage čisto lahko ubranim! Gnezdo, koklje in pa kure same poškopim večkrat z žveplenim prahom in dam v hlev tudi večkrat pepela. Navadno pustim kurji hlev tudi večkrat v letu z živim apnom pobeliti; kajti tam se potem navadno uši ne drže.“

Rezika: „A, kaj pa po zimi? V zimskem času pri nas kure skoro čisto nič ne nesejo.“

Mati Lenka: „Pač ne znate prav ravnati z njimi! Kure se morajo tudi po zimi večkrat zgodaj izpustiti! Posebno se jih ne sme zapreti v mrzle in temne kote. Na ta način lahko zbolijo in nič ne nesejo. Hlev mora biti sploh zračen, svetel in suh. Posebno v mrzlih hlevih zmrznejo kuram lahko grebeni in potem gotovo ne nesejo. Če je posebno mrzlo, se lahko napravi toplota s konjskim gnojem, samo da se mora potem večkrat prezračiti.“

Rezika: „Sedaj sva pa čisto pozabile na račun! Toda, če se ne motim, me kličejo! Za danes hvala lepa! Na račun sem radovedna.“

Mati Lenka: „Le pridi še k meni, potem bom pa jaz k tebi hodila! Z Bogom!“

Nadaljevanje sledi.

občina, ki jih bo morala poplačati. Na Orniga so zato poštene Nemci in Slovenci jako hudi, samo „Štajerc“ hvali ljudi te baže kot brihtne glavice, vse poštene ljudi pa v nič deva. „Stajerc“, kaj pa žinjaš, da se upaš kmete tako grdo za nos vleči? Brihten in napreden ni tisti, ki dela po nepotrebnem dolgove, ampak tisti gospodar, ki zna tako ravnati s posestvom, da mu nese lepe dohodeke in nima nič dolgov. Koroški kmetje ne potrebujemo svetov od ljudij take baže, katere „Štajerc“ hvali. Taki vzorni gospodarji so tudi v Bekštajnski občini, kjer so dali društvu „Südmark“ 20 kron za „božji lon“, domači reveži se bodo pa v božičnih praznikih na mrzlem grelji. Pa kaj to, če gre iz kmetskih žepov denar, glavna stvar je, da se „Heil-gospodi“ v Beljaku prikupijo.

Ne zabite Ciril-Methodove družbe!

Narodne zadeve.

Celovec. Razpisano je mesto za zgodovino in zemljepisje na Celovškem učiteljsišču. To mesto je zavzemal dosedaj g. profesor Apih, ki je stopil v pokoj. Poučeval je tudi slovenščino. Čudno je, da se pri tem razpisu ne zahteva znanje slovenščine. To važno mesto naj dobi tedaj Nемец! Ali ni bilo to že slovenska posest? Zakaj bi morali zdaj izgubiti to, kar je bilo naše? Žalostno! Naš poslanec naj skrbi, da se ta razpis razveljavi in ostane koroškimi Slovincem vsaj to mesto na učiteljsišču.

„Mir“, „Slovenec“ in „Štajerc“ — ali „trije bratci“. Res prečudna so pota božje previdnosti, po katerih hodijo celovski „voditelji“ in njihovo trobilo „Mir“. Pred nekaj meseci še, so se hudo imeli s kranjskimi klerikalci v laseh. Lasali in preklali so se, da je bilo veselje. Vsak bi bil stavil glavo, da si „Mirovi“ in „Slovenčevi“ politikarji nikoli več ne bodo prijatelji. Toda človek obrača, Bog pa obrne, in prav natanko tako se je zgodilo pri gospodih okoli „Mira“. Ti so danes tako pohlevno udani kranjskim klerikalcem, da prav vsako neumnost preplonkajo iz „Slovenca“, da bi mu naredili s tem večje veselje. Da bodo naši bralci prav vedeli, kako stvar stoji z „Mirovo“ gospodo in njihovo možatostjo, povemo še enkrat, da je „Slovenec“ tisti list, ki je pisal in zmerjal koroške Slovence, da so zabiti in otročji ljudje, zato ker nismo hoteli biti prodani in ogoljufani od kranjskih klerikalcev. Stem „Slovincem“ se je zdaj „Mir“ pobratil in oba rohnita proti koroškimi kmetom, ki nočejo biti pohlevni hlapci kranjskih klerikalcev, in ker hočejo biti neodvisni in so si zato ustanovili svoj kmetski list „Korošec“. Toda zgodilo se je še večje čudo! „Miru“ in „Slovincu“ se je pridružil kot „im Bunde der Dritte“ še ptujski „Stajerc“ in zdaj vsi trije v lepi slogi udrihajo in obrekujejo naš kmetski list. Nемец bi rekel: „Ein Schauspiel für Götter!“ Zgodaj se je začel pri teh listih predpust; posebno „Štajerčevo“ klepetanje o „prvaškem antikristu (to smo namreč mi!), ki bo s svojimi panslavističnimi zobmi, kakor pravi brihtni „Štajerc“, koroške Slovence pohrustal“, je prav res za predpustni čas, ne pa za sedanje resne čase. Tudi zmedene besede, da hočemo „kakor prvaški volkovi vse napredne koroške Slovence pražiti v klerikalnem kotlu, kažejo, da „Štajerc“ in njegov „Šmir“ plešeta že predpustno polko v skupnem objemu. Čestitamo! Kmetje, ali vam ta složna gonja zoper „Korošca“ ne bo odprla oči? „Mir“, „Slovenec“ in nemškutarski „Štajerc“ nas v vsaki številki obljajajo. To nam je najboljšje spričevalo, da smo tem škodljivcem kmetskih koristi trdo stopili na prste, tako kakor zaslužijo. Koroški kmetje pa bodo sami sprevideli, da je in ostane pravi kmetski prijatelj vedno sam kmet, ki ne uklone svoje glave na komando gotove gospode!

Kaj pomeni to? Po vsem Koroškem je znano, da si je „Zadružna zveza“ v Celju pridobila največje zasluge za ustanovitev zadrug na Koroškem. Največ se je trudil znani gospod Jošt iz Celja; tudi celovška gospoda okoli „Mira“ je hvalila delo celjske „Zadružne zveze“ ter priznavala mnogoletni trud imenovanega gospoda. Toda kmalu je začel pihati drug veter. Najprej se je začelo delati na to, da pristopijo slovenske koroške zadruge v nemško-klerikalno zvezo; v tem oziru je posebno deloval — Slovenec Podgorc! Zdaj pa je začel pihati zopet drug veter. Nemški klerikalci celovski gospodi menda premo izrabljajo svoje zadruge v politične, strankarske namene vsaj ne na tako grd način, kakor kranjski klerikalci. Vsaka zadruga, ki naj služi v prvi vrsti v politične namene, pa je postavljena na napačni temelj. Ker se je pa nekdanje tako bojevita „Mirova“ gospoda zdaj popolnoma uklonila kranjskim klerikalcem in njihovemu vodju dr. Sušteršiču, je gotovo ta kranjska kleri-

kalna gospoda zahtevala, da se morajo koroške slovenske zadruge združiti s kranjsko klerikalno zadružno zvezo, o kateri je znano, v kaj ji služijo njene zadruge. Zato je prinesel „Mir“ najprej grd obrekovalen članek proti gospodu Joštu ter ga ozmerjal, z „liberalcem“ seveda! Gospoda Jošta se je napadlo, celjsko zadružno zvezo pa se je seveda mislilo. To je jasno kot beli dan. To je menda zahvala za to, da se je g. Jošt toliko let trudil in toliko žrtvoval za naše zadruge! Naši in kranjski klerikalci pa ne mirujejo. Zdaj so sklicali v Velikovec „zaključen“ shod, na katerega sta prišla „predavat“ kranjska klerikalca Pušenjak in Legvart menda o „mlekarstvu“, kot zastopnika kranjske klerikalne zadružne zveze. To „predavanje“ sta prišla poslušat tudi celovška gg. Podgorc in dr. Brejc, ki sta še pred kratkim tako rohnela in zabavljala proti kranjskim klerikalcem! Kaj se je „predavalo“ na tem shodu bomo že še poročali. Tudi pri takem postopanju potrebujemo na Koroškem gospodarskega neodvisnega lista kakor je „Korošec“, da ne bomo postali počasi navadni hlapci in sužnji kranjskih klerikalnih prvakov in njihove znane politike, ki je rodila že toliko hudega koroškim Slovincem. Zato pa zopet kličemo: Pozor, neodvisni koroški slovenski kmetje!

Dve novi železniški postaji na karavanški železnici. V nedeljo, dne 15. decembra 1907, so otvorili dve postaji in sicer med postajo Vetrinj in Žihpolje, ki se imenuje „Kotmaravas (Köttmannsdorf)“ in med postajo Svetna vas in Bistrica, ki se imenuje „St. Janz (St. Johann)“.

Gospodarska vprašanja.

Tržne cene

v četrtek, dne 19. decembra 1907 v Celovcu.

		K r o n e
Rž	birn	14.—
Pšenica	„	11.20
Oves	„	5.60
Koruzna	„	9.—
Ajda	„	5.60
Proso	„	9.—
Pšeno	škafec	3.40
Fižol	kila	—24

Ustanovimo občinske zavarovalnice proti požarnim škodam.

Uvod.

Skrben gospodar obrne krajcar dvakrat v roki in dobro promisli zakaj ga izda. Izdati pa ga mora za davke, občinske doklade, plačati mora posle, kupiti obleko za sebe in svojo družino. Večje je posestvo, več je plačil, katerim se ne moremo ogniti. Neverjetno veliko pa se v današnjem času izplača zavarovalnicam proti ognju. Posloplja pa mora imeti vsak zavarovana; zlasti stari časi so minili in nikdo pri zidanju ne pomaga zastonj, vsak hoče biti plačan, ker ima zopet svoje potrebe. Res je sicer, da je pobiranje darov za pogorele ostalo v navadi, toda ti darovi so tako malenkostni, da pogorelcem ne pomagajo veliko in se na to nikdo ne more zanašati. Vsak je toraj primoran zavarovati svoja posloplja proti ognju pri kaki družbi, da v slučaju nesreče dobi vsaj nekaj stotakov na roko.

Na Koroškem posluje sedaj približno dvajset zavarovalnih družb. Skoraj vse te družbe so v zadnjem času občutno povišale plačila svojim zavarovancem. Ni naš namen, preiskovati zakaj da so to storile.

Ker so zavarovalnice bile že prej drage in se je z povišanjem naložila našemu ljudstvu novo breme, je naša dolžnost, opozoriti slovenskega kmeta, da se dragih zavarovalnic lahko iznebimo in sicer na ta način, da si ustanovimo občinske zavarovalnice proti požarnim škodam. S tem bi storili v gospodarskem oziru velik korak naprej in koristili v denarnem oziru že sami sebi, posebno pa našim naslednikom. Radi pa priznamo, da so nekatere, zavarovalnice kakor n. pr. banka „Slavija“ in „Kroatija“, v slučajih požara večkrat prav kulantno postopale.

I. Kakšne so dosedanje zavarovalnice.

Po zadnjem ljudskem štetju je na Koroškem 64 občin, v katerih stanuje več Slovencev kakor Nemcev. Vseh teh 64 občin šteje skupaj 17.031 hiš in jih pride povprečno na eno občino 266. Vse te hiše z gospodarskimi posloplji vred so zavarovane pri kaki nemški ali izvenkoroški zavarovalni družbi. Ako pomislimo, da so pri nas skoraj vse hiše in gospodarska posloplja krita z škodljivimi (šintlni), nadalje da so zadnje leto skoraj vse zavarovalnice plačevanje zelo zvišale, pridemo do zaključka, da plača vsak gospodar od svoje hiše in gospodarskih posloplij povprečno 20 K

na leto zavarovalnine. Kar pa imamo v 64 občinah 17.031 hiš, plačajo koroški Slovenci zavarovalnine 340.620 K v enem letu in 3.406.200 K (reci tri milijone štiristošeststisoč dvesto kron) v 10 letih. Toraj skoraj triinpol milijona kron gre vsakih 10 let na Koroškem slovenskega denarja tujcu v roke, in od te velikanske svote plačajo posestniki ene občine čez 53 tisoč K.

Dragi bralec! Postoj nekoliko, poglej še enkrat te številke in premisli, koliko je v tvoji občini pogorelo v zadnjih desetih letih poslopij, koliko so dobili pogorelci od zavarovalnic, pri katerih so bili zavarovani, in povprašaj se, ali ne bi bila mogla domača občinska zavarovalnica izplačati tem pogorelcem ravno toliko ali pa še več in koliko bi imela ta zavarovalnica že denarja, ako bi se bila ustanovila pred 10 ali 20 leti! Ako se zanimaš za stvar, preračunal bodeš hitro — ker poznaš razmere v svoji občini, koliko denarja se je plačalo tujim zavarovalnicam v zadnjih 20 ali 30 letih in koliko od tega so dobili pogorelci v tem času! Toda računaj naprej, na primer koliko si že ti sam izdal denarja za zavarovanje, koliko je izdal tvoj oče in koliko tvoj stari oče; koliko so plačali zavarovanja tvoji sosedje in njihovi predniki mogoče v zadnjih 50 letih!

Ako si to storil, se bodeš vprašal začudeno, kdo pa ima te naše krvavo pridelane tisočake, kdo ima pravico s tem kapitalom razpolagati? Žalostnim srcem si boš odgovoril — večinoma nam nasprotni tujci!

Resnica je, da je denar, katerega plača posestnik za zavarovanje svojih poslopij, za njega popolnoma zgubljen, in da ima koristi le takrat kadar ga zadene nesreča.

Tolažba je dobra mast — pravijo. S to mastjo se mažejo gospodarji dannadan, češ, saj dobim od zavarovalnice, če mi tudi vse pogori, toliko in toliko tisočakov. Toda moti se vsak kdor se s tem tolaži. Vprašajmo samo tiste, kateri so imeli v zadnjem času nesrečo, da jim je pogorelo takorekoč vse kar so imeli, če so kaj dobili in koliko so dobili. Prvi bo rekel „jaz ničesar, ker pravijo, da nisem v pravem času plačal zavarovalnine“; drugi „meni se je odtegnilo toliko in toliko, ker mi je ostal zasmojen rušt“; tretji zopet „pri meni je pogorelo vse, dobil pa nisem toliko za kolikor sem bil zavarovan, ker je bilo poslopje vredno več kakor sem jaz mislil“; četrti nadalje „jaz sem pa imel zavarovano za toliko, kolikor je bilo vredno, pa nisem ničesar dobil, ker pravijo, da so moja poslopja bila veliko manj vredna, kakor sem jih jaz zavaroval — zdaj pa me še strašijo, da bom zaraditega zaprt“.

Takih in enakih pritožb slišimo mnogo dannadan.

Toda vse pritožbe in prošnje ničesar ne pomagajo. Zavarovalnica se sklicuje na svoja pravila (statute), ponudi zavarovancu nekaj stotakov, ker dobro ve, da je nesrečnež brez strehe, brez obleke, brez hrane — z eno besedo v taki stiski, da si pomagati ne more. Rad ali nerad vzame od zavarovalnice ponujani mu denar, podpiše, da je denar sprejel, večkrat pa niti sam ne ve, da je s tem podpisom dal izjavo, da nima od zavarovalnice ničesar več terjati. Ako pa kdo noče vzeti od zavarovalnice manjše svote, se pa mora z zavarovalnico pravdati in se na ta način izplačilo zavarovalne svote zavleče za par mesecev. Vzemimo, da ima zavarovanec prav in mu sodnija res prisodi več, kakor mu je v začetku ponujala zavarovalnica sama. S tem zavarovanec ni dosegel veliko, ker je moral po večkrat iti k sodniji, je s tem izdal denar za vožnjo in drugo, doma so ga pogrešali pri delu in nazadnje je moral plačati še nekaj stroškov. Na ta način je porabil skoraj ves denar, katerega je s pravdo pridobil.

Pa tudi zavarovalnici se ni zgodila posebna krivica. Pravda se je zavlekla za nekaj mesecev, denar pa, kateri bi se bil moral že davno izplačati zavarovancu, je bil naložen in nesel zavarovalnici obresti!

Se nadaljuje.

Svetovna politika.

Zunanja.

Mirovna konferenca v Haagu je imela sedaj vendar malo uspeha. Vsi odposlanci, kateri so zastopali Avstrijo pri tej konferenci, so bili od cesarja z visokimi častmi in redovi odlikovani. Gotovo se bo ta sreča pripetila tudi poslancem drugih držav! In tako vidimo, da je vse na svetu za nekaj dobro, tako tudi mirovna konferenca. Sicer se pa dosedaj za to konferenco še nobeden drugi, ki je vojsko res hotel imeti, ni zmenil.

Na Bolgarskem, v Sofiji, je bil 12. t. m. vstreljen z revolverjem znani voditelj macedonskega gibanja Boris Sarafov, star 35 let. Boris Sarafov je bil sin učitelja in je služil najprvo kot

oficir v bolgarski armadi. Ker pa je bil nemirnega značaja, je kmalu popustil vojaško službo ter se postavil na čelo prostovoljcev, ki so si stavili nalogo, oprostiti macedonske Slovence turškega jarma. S svojo četo je prihrumel pred mesto Melnik in požigal ter moril. Veliko ljudij je prelilo kri v teh bojih, ki jih je vodil Boris Sarafov. Njegova smrt pomeni hud udarec za macedonsko gibanje in vzbuja splošno sočutje, tembolj, ker je morilec njegov sobrat.

Znotranja.

Na Avstrijskem se je minuli petek glasovalo v državnem zboru o tem, ali se naj podrobno razpravlja o nagodbi. Za ta predlog je glasovalo 256 poslancev, proti pa 140. Pri tej priliki se je pokazalo, da so nemški agrarci (kmetski poslanci), čeravno imajo ministra-rojaka Peschka v ministrstvu, glasovali razven 6 proti nagodbi in ti 6 nemški agrarci, ki so glasovali za, pa so osebni prijatelji ministra Peschka. Ker je minister Peschka vstopil v ministrstvo kot zaupnik nemških agrarcev, je s tem seveda njegov položaj kot minister silno težaven. Zato se je pa najprej raznesla govorica, da bo moral Peschka odstopiti. Njegovi prijatelji so se potem trudili, da bi stvar poravnali in dosegli so, da za sedaj še ostane. Toda dolgo bržkone ne bo in potem odidejo žnjim tudi še drugi ministri, ki niso vzeti iz vrste poslancev, takoimenovani neparlamentarni ministri. Ti so: naučni minister dr. Marchet, katerega hočejo vreči že dalje časa tudi združeni klerikalci, dalje justični minister dr. Klein in minister notranjih del dr. Bienert. V prvi vrsti bi bilo pač treba, da se umakne justični minister dr. Klein, ki je nam Slovincem napravil največ krivic. Razven nemških agrarcev so pa glasovali takrat proti nagodbi tudi nemški klerikalni kmetski poslanci iz Štajerskega, poslanci združeni v „Jugoslovanskem klubu“, socialni demokrati i. t. d. V debati, ki se je na to razvila, so se postavili nekateri agrarni poslanci jako ostro proti nagodbi, drugi poslanci, kateri so v vladnih klubih, so jo pa zagovarjali. Že prej imenovano glasovanje je pokazalo, da bo nagodba sprejeta. Vlada je namreč vedela, kateri klub bode glasoval za nagodbo, ker je s tistim bila že prej dogovorjena. Zato je tudi vsak klub in poslanec, ki je glasoval za nagodbo, skušal dobiti že prej od vlade kako ugodnost za svoje volilce. Dne 17. decembra je bila nagodba tudi v tretjem branju sprejeta. Od slovenskih poslancev je glasoval Šušteršičev klub, v katerem je tudi naš poslanec, za nagodbo. Proti nagodbi pa je glasoval jugoslovanski klub razven gosp. župana Hribarja, kot poslanca mesta Ljubljane. Kranjska dežela in mesto Ljubljana ima namreč od belokranjske železnice, ki je važna točka nagodbe, jako velik dobiček in je g. župan Hribar iz tega stališča moral glasovati za nagodbo. Proti nagodbi so glasovali deloma tudi tisti nemški agrarci, ki so glasovali proti podrobni debati, medtem ko so nemški klerikalni poslanci iz Štajerskega šli pri glasovanju iz dvorane, da niso prišli v prehudo nasprotje s svojimi tovariši. — Toda še zadnji trenutek, predno se je nagodba sprejela, so pokazali, kako znajo nemški poslanci na škodo slovenskih, polniti svoje žepce. Na Češkem je namreč neki prepis zaradi vprašanja, če je v nemškem mestu Hebu dovoljeno pri sodniji vloge vlagati in govoriti v češkem jeziku. Deželno nad sodišče v Pragi je to dovolilo. Proti temu pa so zagnali Nemci strašanski hrup in opetovano interpelirali ministra-predsednika Becka. Ravno predno je bilo glasovanje o nagodbi, pa so zvedeli, da se minister-predsednik v odgovoru na te interpelacije, ne bo popolnoma postavil na stališče Nemcev, temveč da hoče vsaj tudi deloma Čehom ugoditi. To je nemškim poslancem zadostovalo, da so takoj zahtevali pojasnila in so grozili s protiglasovanjem proti nagodbi. Tako dolgo niso odnehali, dokler jim minister-predsednik ni dal zagotovila, da se v odgovoru na njih interpelacije ne bo postavil na stališče Čehov, in šele potem se je izvršilo glasovanje. Tako torej znajo braniti nemški poslanci svoje narodne zahteve! Tako je bila torej nagodba, o kateri bomo o priliki še spregovorili, sprejeta. V kmetskih krogih, razven v kranjskih, se še vedno trdi, da ta nagodba Avstriji in tudi kmetom ni v korist in da bi bila ogrska država hudo udarjena, če bi se ne bila sprejela nagodba do novega leta. Takoj po sprejemu nagodbe je bil v državnem zboru nov kraval. Dne 16. decembra je namreč sprejel državni zbor neko resolucijo, s katero se pozivlja avstrijska vlada, da naj po svojih močeh upliva na Ogre, da varujejo svobodo, pravice in človekoljubja tudi glede drugih narodnosti. Ta resolucija je bila naperjena seveda proti nasilstvu Ogrov, vendar pa prav dobro združena z nagodbenim vprašanjem na ta način, da se je reklo, da mora ogrska država gledati doma na zdravo razmerje med narodnostmi, kajti le tako pride država kot

drugi pogodbeni del za celo monarhijo v poštev. Po sprejemu nagodbe pa se je ministrski predsednik radi sprejema te resolucije jako hudoval in rekel, da vlada ni voljna v tem oziru uplivati na ogrsko državo. Zato so se zopet krščanski socialci razburili. Dr. Lueger je rekel: „Pred 5 minutami smo mu dali nagodbo, sedaj se pa tako obnaša! To si ne pustimo dopasti!“ Ta položaj so takoj izkoristili češki radikalci in so predlagali, naj se o tem odgovoru otvori debata. Čeravno ta predlog ni dobil večine, pa je dobil večino predlog kr. Kramarja, da se otvori debata o priliki in ne že v prihodnji seji. Za ta predlog pa je glasovala velika večina in dala na ta način celemu ministrstvu nezaupnico. Tudi to utegne postati vzrok, da se bo v ministrstvu kaj spremenilo.

Raznoterosti.

Strašna rudniška nesreča v Ameriki.

Pred kratkem se je zgodila v Zapadni Virginiji rudniška nesreča, ki presega po svojem obsegu tudi v Ameriki navadne nezgode. Okroglo 600 rudarjev je našlo smrt v jami Fairmont, ki je last Fairmont Coal Companyje.

Prvo poročilo je pripovedovalo, da je eksplozirala prah premoga, vsled česar so bili delavci zasuti. Začetkoma se je govorilo o 425 žrtvah, to število je pa v poznejših poročilih strahovito naraslo.

Iz Monogahela je prišla v soboto sledeča vest: Število ljudi, ki so izgubili pri večerajšnji nesreči življenje, iznaša blizu šeststo. Ravnatelj rudnika je izračunal, da manjka 478 rudarjev. V to pa ni všteti sto dečkov ki se jih je rabilo za porivanje vozov. Mnogo oseb, ki so se udeležile reševanja, je mrtvih.

Potem se je poročalo iz Novega Yorka: Kolikor se je moglo doslej določiti, iznaša število mrtvih 580. Doslej se je spravilo samo 85 žrtev na dan. Mrlički so tako razmrcvarjeni, da jih ni mogoče izpoznati. Malo številce onih, ki so rešeni, ne more povedati nič natančnega, kako se je nesreča zgodila. Samo to vedo, da je bil ob izhodih grozovit boj, da je pa večina rudarjev poginila vsled vdihavanja zraka, ki je bil poln strupenih plinov. Največji del rudarjev ni dosegel izhoda in je poginil najbrže na mestih dela. Vso noč je bilo sto in sto moških in žen pri izhodu. Reševanje se vrši zelo počasi, ker je treba skrajno previdno ravnati. Vendar se ena reševalna skupina ni vrnila ter se mora pač tudi njene člane pristeli žrtvam nesreče. Vsled tega je bilo treba za nekaj časa ustaviti reševanje, da se je moglo vpumpati čistega zraka in tako odpraviti nevarnost za reševalce. Zenske in otroci so zasedli klanec in jokajo, da se bi kamen omehčal, pa čakajo, da se spravi mrlički iz jame. Na zmrznjenih tleh je končno zapalo več sto žen in otrok.

Pozneje se je še poročalo:

Eksplozirali so plini na raznih krajih, ki so ločeni drug od drugega obenem, in sicer na obeh straneh reke Monogahela. Takoj na to je bila jama v ognju in vhod vanjo je bil nemogoč. Stoterim delavcem se je posrečila rešitev, drugi pa, približno sedemsto, so zaprti v jami. Zdi se izključeno, da bi bil le še eden živ.

Najprej je eksplozirala plin v jami VIII., ki je pa v zvezi z jamo VI., tako da se je požar takoj razširil tja. Potres vsled eksplozije je bil tako močan, da se ga je čutilo na več milj daleč po mestih in vaseh.

Ponesrečenci so večinoma Ogri, Poljaki in Italijani.

Če se sliši, da so se užgali plini, se pri današnji tehniki takoj lahko sodi, da je krivo podjetje, ki iz skopuštva ne skrbi za zadostno ventilacijo. Če se je moglo nabrati toliko strupenih plinov, tedaj to pač ni bil več nesrečen slučaj. O ameriških kapitalistih je sploh že davno znano, da jim je profit vse, življenje delavcev pa nič.

Torej ne v Ameriko!

Nenavaden slepar. V Monakovem se vrši te dni obravna proti 35letnemu slikarskemu pomočniku Willu, ki se je izdajal za avstrijskega prestolonaslednika ter izvalil lahkovernim več tisočakov. Tudi pri obravnavi vstraja pri svoji trditvi, da je prestolonaslednik. Nadalje je priznal, da se je izdajal tudi za duhovna, čital na raznih krajih maše, spovedoval i. t. d.

Vino vojakom. Francoski državni zbor je dovolil 1 milijon kron, da se da vojakom vsak dan četr litra vina. Našim vojakom se ne godi tako dobro!

Kje je največ vdov? V Bengaliji je običaj, da deklico poroče takoj po rojstvu. Vsled tega je v državi nenavadno veliko število vdov. Pri zadnjem ljudskem štetju so našli 1600 vdov, ki niso niti leta dni stare.